"Kompasa adata jātur uz augšu."

Rīt Rīgas Sāpju Dievmātes baznīcā notiks kardināla Jāņa Pujata 85 gadu jubilejai veltītā Svētā mise. Jubilejas priekšvakarā viņš saņēmis ziņu no Kembridžas, ka biogrāfisko vārdnīcu izdevēji kardinālu šogad iekļāvuši pasaules 100 izcilāko profesionāļu vidū.

DACE KOKAREVIČA

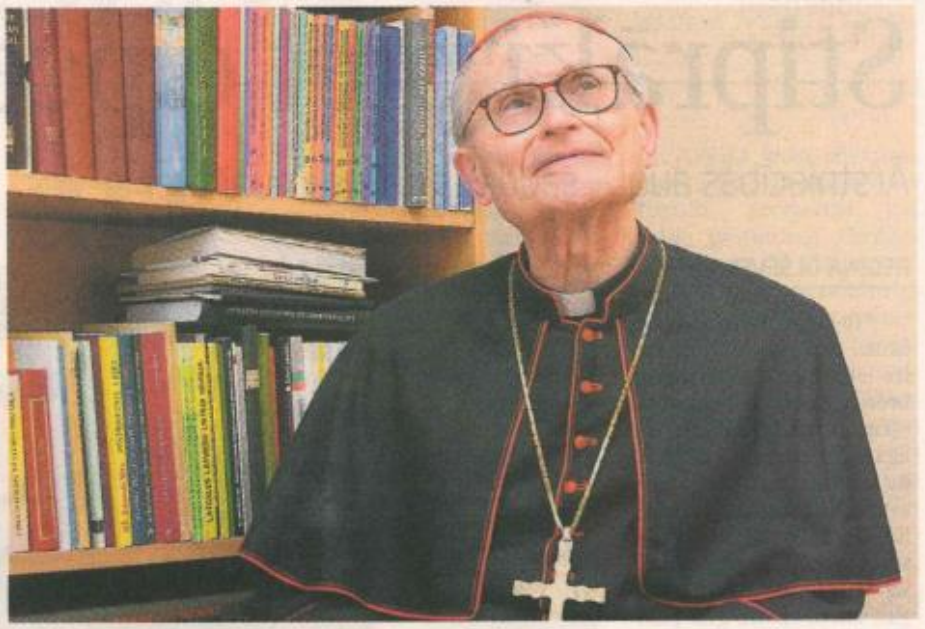
Sāpju Dievmātes baznīca, kurā Jānis Pujats tagad kalpo kā vikārs, atrodas blakus Valsts prezidenta pilij. Turpat pie dievnama ir arī trīsstāvu mājiņa, kur atrodas baznīcai piederošie dzīvokļi. Savulaik Jānis Pujats sev izraudzījās dzīvokli trešajā stāvā, uz to ik dienu jākāpj pa ļoti stāvām trepēm. Pa dzīvokļa vienu logu paveras skats uz Daugavu, pa otru – uz Vecrīgu. Ilgu mūžu un labu veselību kardinālam dzimšanas dienā vēlot, nodomāju, ka varam no viņa mācīties, kā arvien saglabāt dzīvessparu un prieku. Priekšnoteikumi, lai to spētu – dievbijība, kalpošana Dievam un cilvēkiem, pazemība, mērenība, pārliecība, ka ikkatrs cilvēks savu laimi nes savā dvēselē, un aktīva līdzdzīvošana sabiedrības norisēm. Bet, kad kardināls man stāsta par mūžā padarīto, viņš piemin arī azartisku "pagrīdnieku" veikto. Trīs brāļi Pujati padomju laikos izgatavojuši pārvietojamu nelegālu iespiedmašīnu, ar kuru nodrukājuši piecus tūkstošus kabatas formāta lūgšanu grāmatiņu.

Kardināls "Latvijas Avīzei" ir uzticējis savas pārdomas un sabiedrības norišu vērtējumu gan kā "Latvijas Avīzes" redakcijas viesis, gan "LA" uzticams lasītājs un vēstuļu autors. Jubilejas reizē – dažas atmiņu epizodes.

20 jauniesvētīti dievnami

Jānis Pujats ir dzimis 1930. gada 14. novembrī Nautrēnos. "21 gada vecumā mani iesvētīja par priesteri," viņš atceras. "Pēc Rēzeknes vidusskolas mācījos Rīgas Katoļu garīgajā seminārā. Bet, kad to slēdza, daudz kas bija jāiemācās pašam. Tāpēc bijusi pašmācība visu mūžu. Savulaik, kad biju arhibīskaps, uz Latviju atbrauca Lehs Valensa. Viņa sieva jautāja man, kādas universitātes esmu beidzis. Teicu: manas universitātes ir mani darba gadi. Laikam Valensam tāpat bija, jo viņš izvirzījās no strādnieku vidus un tad kā Polijas prezidents lielu darbu paveica.

No 64 kalpošanas gadiem Latgalē nostrādāju tikai septiņus gadus. Pēc Staļina nāves visi kungi vēl nebija apjēguši, ko un kā darīs un kāda būs valsts politika attiecībā uz baznīcu. Rudzātos, kur kalpoju 1956. gadā, bija nosvēries baznīciņas tornis. Pieķērāmies pārbūvēt – vienas vasaras laikā nojaucām torni un priekštelpa un tornis tika uzmūrēti no jauna. Dažkārt vietējais milicis atnāca, paskatījās, redzēja, ka būvē, bet neko neprasīja; arī neviens cits no varasvīriem pat nepajautāja, ar kādām tiesībām būvē. Paldies Dievam, baznīciņu saglābām. Jo vēlāk tā droši vien būtu aizslēgta – kā avārijas stāvoklī esoša.

DAIŅA BUŠMAŅA FOTO

Kardināls Jānis Pujats: "Pats esmu iesvētījis 20 jaunuzceltus dievnamus."

Kad biju šo pārbūvi pabeidzis, mani laikam ievēroja metropolīts Antonijs Springovičs un pēc pāris gadiem pārcēla uz Rīgu. Un te Rīgā esmu bijis visās katoļu baznīcās – kā vikārs, kā prāvests un beigās kardināla pakāpē.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas valstī tika uzceltas daudzas jaunas baznīcas. Pats esmu personīgi iesvētījis 20 jaunuzceltus dievnamus."

Lai Svētais Miķelis sargā

J. Pujats: "Baznīcai smagajos padomju laikos mums aptrūka katehisma izdevumu, aptrūka lūgšanu grāmatu. Reiz, iegājis veikalā "Globuss", ieraudzīju vācu valodā grāmatu par mazo ofsetiespiedmašīnu. Nezinātājam jau mēdz būt jūra līdz ceļiem, šķiet, kas tur, varētu paši iztaisīt! Bet, zini, tas aizņēma gadus piecpadsmit. Dažas detaļas, ko es biju uzzīmējis, izvirpoja uzticams vīrs Johansons no Franciska draudzes. Atnesa man gatavas un pat nejautāja, kam tās domātas. Ar šo iespiedmašīnu, kas ietilpa čemodānā, tika no jauna pavairotas 1940. gadā izdotās lūgšanu grāmatiņas "Teicit Kungu". Tā bija Latgalē ļoti populāra, ērta, kabatā ieliekama, ļoti saturīga grāmatiņa. Par šo pavairošanas lietu zinājām tikai mēs trīs. Drukājām Andrupenē, kur strādāja viens no maniem brāļiem. Zinājām priesterus, kuriem var uzticēties, un aizvedām iespiestās grāmatiņas viņiem. Bet laikā, kad iespiedmašīnu nelietojām, es to glabāju Miķeļa kapsētā. Pat nosaucu to ofsetmašīnu "Svētais Miķelis" – ar domu, lai viņš sargā!

Padomju iestādes mūs pieķēra tikai tad, kad pieci tūkstoši ģimeņu jau bija grāmatiņas saņēmuši. Kad mums jau bija radušās šaubas par drošību, iespiedmašīnu izjaucām un detaļas izmētājām Mēmelē. Mani pasauca Pugo (Latvijas PSR kompartijas vadītājs. – D. K.) uz viesnīcu. Tur sēdēja viņš pats un vēl divi, un nolika uz galda man priekšā grāmatiņu: "No kurienes šī?" Atbildēju: "Vai esat pārliecināti, ka tā nav Lietuvas?" Jo papīru bijām pirkuši Lietuvā. Domāju – ja tā[illegible] ekspertīzi, lai tur mek[illegible] Bet tas bija jau Gorbačova laiks, viņiem nebija izdevīgi mūs tiesāt. Vien tika pavēlēts bīskapam, lai mani padzen no kūrijas, kur toreiz strādāju. Es pārgāju darbā uz Franciska baznīcu par vikāru."

"No latīņu uz latviešu valodu"

Kardināls atminas: "Man iznācis strādāt baznīcas reformu laikā. Vatikāna otrais koncils diezgan stipri izmainīja liturģiju. Sešdesmitajos gados dievkalpojumos pārgājām no latīņu valodas uz latviešu valodu. Vajadzēja izstrādāt pārmaiņas ceremonijās, Sv. mises [illegible]bībās, iztulkot un izdot [illegible]nas rituālgrāmatas, Misāli, lekcionārijus, lūgšanu grāmatas, kas atbilstu liturģiskajai reformai. Sākās intensīvs darbs – visi lūgšanu un dziesmu teksti bija jāiztulko no latīņu valodas. Tas bija diezgan sarežģīti. Biju liturģiskās komisijas sekretārs. sagatavojām un izdevām lūgšanu un dziesmu grāmatas latviski un latgaliski."

Jaunākā Jāņa Pujata grāmata ir viņa "Sprediķi". Tie teikti baznīcas "Ticības gadā" – 2013. gadā – un izdoti pērn.

Ieminos kardinālam, ka šopiekdien Latvijas Universitātē notiks diskusija par tematu "Vai zinātne ir apglabājusi Dievu?", un jautāju, ko viņš teiktu šīs diskusijas dalībniekiem. Jānis Pujats atbild: "Es ceru, ka apglabājusi nav! Bet, ja kāds domā, ka apglabājusi, tad kaut kas tur ir šķībi. Daļa cilvēku aizmirst pašu galveno: ka mums vienmēr būtu jātur sava kompasa adata uz augšu. Es spriežu, ja matemātiski salīdzina, tad šeit tā mūsu dzīvīte ir kā viens centimetrs, bet tur tālāk – miljoni kilometru. Jo visi zina, ka viņus gaida mūžība. Tikai vieni domā, ka tur gaida nebūtības mūžība, bet ticīgie – gan kristieši, gan islāmticīgie, gan citu reliģiju – tic nemirstībai."